Թ. ՋԱՐԻ 2747 ԹՈՒԼԿԱՆ ՀԱՄ. 23 ԱՐԵՎ 4385 31 ՄԱՐՏ 1893 25 ՊԱՄԱՎԱՆ 1340 ՉՈՐՆԻՇՇԱԲԹԻ

20 ՓԱՐԱ.

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՆՉ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԼՏՔ Է ՈՒՂԴԵԼ ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՎԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ Գալաթիա, Կ. Պոլիս

درجلیده غلطه ده آره‌وك غزه‌سی ادارهسنه

Direction du journal AREVELK
Galata, CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՎԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
Քաղաքական եւ Ազգային

20 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆԳՐԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար Տարեկան դրամական արժէք	150
» » Վեցամսեայ » »	75
» » Եռամսեայ » »	40
Օտար երկիրներէ Տարեկան »	56
» » Վեցամսեայ »	28
Ընտիր թղթի վրայ մասնաւոր գրագիր Տարեկան Ամբ. Ոսկի	2
Գաւառաց թղթատարի ծանրագին Տարեկան	Դրուշ 50

Խմբագրատեղն ուղղուած ձեռագիր կամ այլ գրութիւն ետ չի տրուիր։

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՄԱՐՏ 31/12 ԱՊՐԻԼ 1893

ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՆԻՒԹԵՐ

ԱՊՐՈՒՍՏՆ Ի Կ. ՊՈԼԻՍ

Ներկայ ձմրան մէջ ուտելեաց մեծագոյն մասին ղգալի կերպիւ սղին ուշադրութիւն կը հրաւիրէ ինչ ինչ հանգամանքներու վրայ որք միտապէս կրնան ազդել ապրուստի խնդրոյն ի Կ. Պոլիս։

Այս յարաբերական սղութիւն շատ տարիէ ի վեր տեսնուած չէր։ Ռուսիոյ մէջ հունձքը փճանալով ժողովրդեան սովահար ըլլալուն վրայ Կ. Պոլսոյ մէջ հացին քիլոկրամը մինչեւ 50—55 բարայի եկաւ։ բայց ուրիշ ուտեստներու վրայ տարբերութիւն չեղաւ։ Անկէ ի վեր հացին գնը նորէն ինկաւ 40—45 բարայի։ բայց հացէն և թերեւս հաւկիթէն զատ ամեն ուտելիք զանազան պատճառներով սղեցին։ Ինչպէս անցեալ օր ալ կը յիշուէր, օղիարի միսը 11—12 ղրուշ, եղան միսը 6½էն — 7½ ղրուշի վրայ է։ Կենդանեաց փճանալն պատճառաւ պանիրն և կարագն եւս քանի մը ղրուշ վրայ դրած են։ Պարտէզի բերքերը սառելուն պատճառաւ, ամեն բանջարեղէնք շատ տարիէ ի վեր նմանը չտեսնուած կերպիւ սուղ են։ Պէտք է նաեւ յիշենք թէ ձիթապտղոյ հունձքն անբաւական եղած ըլլալով, քսան 3—3½ ղրուշնոց ձիթապտուղն 5 ղրուշի բարձրացած է, և ձէթն ալ համեմատապէս սուղ է, կամ աւելի մեծ համեմատութեամբ խառնուած է ստորին իւղերու հետ։ Զուկեր և ծովային ուրիշ բերքեր ո՛չ մէկ Զատկի այս տարուան չափ սուղ եղած էին։ Ռուսիոյ երաշտութիւնը մեր հացը միայն սուղցուցած էր։ Իսկ այս տարուան թէ Բուլգարիի և թէ Փոքր Ասիոյ խիստ ձմեռն և կենդանեաց հիւանդութիւնն ընդհանուր սղութեան պէս բան մը յառաջ բերին։ Եթէ չըլլային Տրապզոնէ, Պարթընէ և ընդհանրապէս Սեւ Ծովու ասիական եզերքէն եկած հաւկիթներն այնքան մեծ քանակութեամբ, Վառնայի և Նիկոմիդիոյ հաւկիթներն այս Զատկին անչուշտ 25 ղրուշէն չպիտի կրնային առնուիլ, ու չմոռնանք թէ անցեալ տարի այս ժամանակ այս ապրանք աւելի աժան կ'առնուէր, 20 ղրուշէն վար։

Ինչ և է, ասոնք անցողակի բաներ են պիտի ըսէք։ Կենդանեաց հիւանդութիւն, ձմրան խստութիւն ամեն տեղ կրնան պատահիլ, և ժամանակաւոր սղութիւն մը յառաջ բերել, բայց ասոնք Պոլսոյ մէջ ապրուստի խնդրոյն վրայ տեւական ազդեցութիւն չեն կրնար ընել, պիտի ըսէք։

Մեք անանկ չենք նկատեր։

Մեզ այնպէս կը թուի թէ Պոլսոյ մէջ բաղմամարդութիւնն աւելնալու վրայ է, և մանաւանդ Եւրոպան կառավարմանը տարուէ տարի յարաճուն թուով Եւրոպացի հիւրեր կամ գաղթականներ բերելու վրայ է մեր մէջ։ Պոլսոյ քաղաքին հարստութիւնն եւս աւելնալու վրայ է։ Եւ այս չարժմանց անխուսափելի արդիւնքը պիտի ըլլայ և կ'ըլլայ (Ա.) Տան վարձքերը բարձրացնել և (Բ.) Կարգ մը ուտելեաց գիներն աւելցնել։

Առաջին կէտն ինքնայայտ է։ Պոլսոյ ամեն կողմերն որք դանազան պատճառներով երեսէ ինկած չեն, այն ամեն թաղեր որք կրնան ընդունիլ ամեն ազգէ և դաւանութենէ բնակիչներ, ըլլայ Բերայի մէջ, թէ Կէտիկ-Փաշայի, Դում-Դափուի, կամ Գատըգիւղի և Մաքրիգիւղի մէջ, ինչպէս և Վոսփորի գիւղերուն մէջ, ուր որ երթեւեկի դիւրութիւնք կան, և բնակութիւններն ընդարձակելու և տարածելու միջոց, հոն միօրինակ կը տեսնենք վարձուց զգալի բարձրացում բաղդատմամբ 10-20տարի առաջուան։

Գալով երկրորդ կէտին, այն ուտելիք որք չդենաւերով կրնան բերուիլ Կ. Պոլիս, պէտք չունին սուղնալու՝ սպառողաց թուոյն աճման պատճառաւ. զի որչափ շատ սպառին, այնչափ աւելի կրնան բերուիլ։ Շատ շատ, վարձուց աւելնալուն պատճառաւ, վաճառատուներու և խանութներու վարձքն եւս աւելցած ըլլալով, այն ուտելեաց Պոլսոյ մէջ վաճառողներն ընդհանուր ծախուց վրայ քիչ մը աւելի մեծ գումար կրնան բարդել։ բայց հոս ալ մրցումը կը մտնէ և այն տեսակ ուտելեաց վրայ (արմտիք, ընդեղէնք եւն.) գնոց բարձրացման պէտք չի մնար այնքան։

Բայց այն տեսակ ուտելիք զորս Պոլիս և իւր անմիջական շրջակայքը եւեթ կարող են արտադրել, ինչպէս թարմ ձկեղէնք և բանջարեղէնք, բնական է է որ մնայուն կերպիւ սղին։

Պոլսեցի խանութպանն ոսկին պղինձ դրամով 140 ղրուշ արժած ժամանակ իւր ապրանքն ինչ գնով որ կը ծախէր, այսօր լիրան 108—110 ղրուշէն նոյն գնով չի ծախեր։ Իւր հաշուոյն հիմն ոսկի ըլլալով մինչ, ո՛րչափ աւելի ողջ դրամ կ'ընդունի, նոյնքան աժան կուտայ իւր ապրանքն։ Ուտելեաց տուրհանաներուն մէջ այս հաշիւը չենք տեսներ։ 140 հատ մէկ ոսկի արժող պղինձ ղրուշով որչափ բանջարեղէն, կանանչեղէն, ձկեղէն և այլ ուտեստ կ'առնուէր, 98 հատը մէկ ոսկի արժող մէջտեղիք ղրուշով ալ նոյնչափ կ'առնուի այսօր, աւելի չեն տար։ Թէպէտ ղրուշը ղրուշ կը սեպենք, բայց անկարելի է չդիտել գնոց բարձրացումն որ այս կերպիւ տեղի ունեցած է, և որուն պատճառը պէտք է վնասուենք 10—15 տարիէ հետէ Կ. Պոլսոյ կրած կերպարանափոխութեան մէջ։

Ուտելեաց հրապարակին վրայ Բերա և Գատըգիւղ մնանաւանդ Պոլսոյ ուրիշ մասերուն դէմ բուռն մրցում կ'ընեն։ Եւրոպայի հիւրերն և գաղթականներն որք հոն հաստատուած են կամ կուգան ու կ'երթան՝ ընդհանրապէս փափկաճաշակ մարդիկ են, որք Պոլսոյ ոչ միայն հողին և օդին համեղ արտադրութիւններն կը դնահատեն մեզմէ աւելի։ Պոլսոյ ձկնորսներն ու պարտիզպանները մանաւանդ երբեք այնքան բանուկ առուտուր մը չէին ըրած որքան արեւելեան երկաթուղեաց միացումէն յառաջ։ Բերայի պանդոկներն որք մէկ կողմէ կը շինուին, միւս կողմէ կ'ընդարձակուին ու կը նորոգուին, և ամենքն ալ լի՝ մանաւորաց բնակարաններն իրենց օգնութեան կը կանչեն։ Տարէք ուրեք, ուտելեաց հրապարակին վրայ զգալի ազդեցութիւն մը կ'ընեն, գիներուն բարձրացման նպաստելով։ Ոսկեղջիւրի խոնարհ ձկնորսներն ու պիտիներն երբեք հիմակուան չափ գրկաբաց ընդունելութիւն չէին գտած Բերայի մէջ։ Հիմակ հոն միտեա կը ծախեն նոյն գնով որով երբեմն ճմարիտ սարդիներ կը ծախէին։ Պարտիզպաններն իրենց լաւագոյն կանաչեղէններն ու բանջարեղէնները չիտակ Բերա կը ղրկեն։ զի գիտեն թէ լաւ բաներու համար հոն սակարկութիւն չկայ, ինչ գնով որ ուզեն կրնան ծախել։

Լսած էինք թէ Այտընի նահանգին մէջ տեղացիք իրենց պատուական թուզերն ու չամիչները կուշտ ու կուռ չեն վայելեր այլ եւս։ զի ամեն ծառեր եւ որթեր կանխաւ ծախուած են եւրոպացի գործարանատէրին կամ վաճառականին, որ կանխավճար ընելով գնած է անոնց արտադրելիք թուզերն ու չամիչներն։ Այտընի նահանգին լաւագոյն մրգերն Եւրոպացիներուն կը վիճակին այն գերազանց պատճառաւ որ ասոնք ամենէն ազէկ գին կուտան, և ամենէն կանոնաւոր յանախորդներն են։ Հիմակ ալ այսպէս է կարգ մը բան պղտական բերքերու համար, որք աւելի հարուստ և աւելի բազմամարդ թաղերու և արուարձաններու մէջ ամենէն աւելի գնահատուելով, ժողովրդեան միջակ և խոնարհ կարգերուն համար ի հարկէ սուղ կուգան։ Բայց ասիկա լաւ նշան մ'է։ Հարստութեան և բազմամարդութեան աւելնալուն նշան է։ Արտադրիչներուն և ծախողներուն համար շահու մեծագոյն ազբիւր մ'է։ Ժողովրդային ամբողջ դասակարգի մը բարեկեցութեան նոր սատար մ'է։ Ի հարկէ, սպառման աւելնալուն համեմատ, արտադրութիւնն ալ աւելցնել պիտի ուզուի։ Ասիկա մեկ պարագայի մէջ որոշ կը տեսնենք։ Աւելի Պոլսոյ շրջակայից արտադրած ելակը Պոլսոյ մէջ միայն կը սպառէր։ Այն ատեն համեմատապէս շատ աժան էր։ Մինչեւ 100 բարայի ելակ կ'ուտէր Լանգիր։ Յետոյ Պոլսոյ ելակն հռչակ հանելով, ուրիշ քաղաքներ ալ սկսաւ ղրկուիլ, մինչեւ Օտեսա։ Ելակը սուղցաւ։ Բայց այն ատեն ալ մշակութիւնն դարձակեցաւ, և տարուէ տարի կ'աւելնայ։ Իրաւ է որ վերջին ժամանակներս Լանգիր ալ 100 բարայի ելակ չդտաւ ուտելու։ Բայց գոնե գիտենք թէ այսօր ելակի մշակութիւնը մեծագոյն թուով պարտիզպաններու համար լաւ գործ մ'եղած է։ Ուրիշ խնդիր եղեր այն պարտիզպանք աւելի պուլկար, յոյն և ալպանիացի են քան հայ։ Մեք միշտ ըսած ենք ու այս առթիւ կը կրկնենք թէ Պոլսոյ պէս մեծ քաղաքի մը ուտելեաց և ըմպելեաց արտադրութիւնն, արհեստագործութիւնն ու վաճառականութիւնը շահաւոր գործեր են, և միայնակը չատ անխոհեմ գտնուած են այս ամենէն գործնական առուտուրը թողլով ուրիշներուն։

Այս մասին օրինակ մը։ Քաջ ձկնորսներ ունինք որք Մարմարայի, Վոսփորի և Ոսկեղջիւրի մէջ ամեն տեսակ ձուկ կ'որսան ու կը ծախեն։ Բայց յայտնի է թէ թարմ ձուկի առուտուրէն անհամեմատ աւելի շահաւոր է աղած ձկնեղէնի վաճառականութիւնն։ Արդ, մերայինք միայն թարմ ձուկի վրայ գործ կ'ընեն, աղածի գործ խիստ քիչ կ'ընեն, իսկ ձկնեղէնաց ընդարձակ վաճառական մէկ հատ չենք գտներ Հայոց մէջ, մինչ Յոյնք՝ ի Պոլիս և ի Ղալաթիա ամբողջ հրապարակ մը իւրացուցած՝ դուրսէն աղած ձուկ Պոլիս բերելով և Պոլսէն աղած ձուկ դուրս ղրկելով, յոյժ շահաւոր առուտուր մը կ'ընեն։

Պոլսոյ բանջարեղէնաց պարտէզներն այսօր քարուկիր կալուածներու պէս կը բանին, տարուէ տարի աւելի արժէքով, և աւելի շահելով։ Մինչ Փոքր Ասիայէն եկած հայ բեռնակիրներ տարիներու կը կարօտին հայրենիք երթալու (չէ ըսեր) համար, և շատեր ցմիչա Պոլիս կը մնան թշուառութեան մէջ, բանջարեղէնաց պարտիզպան Պուլկարներն, Յոյներն և Ալպանացիներն ամեն ժամանակ աւելի բարեկեցիկ են, միշտ դրամ կը ղրկեն իրենց երկիրն, և պարբերաբար կ'երթեւեկեն ամենայն նեղութիւններէ, ինչպէս անցեալները պատմեցինք՝ Պուլկարաց արհեստական մարմիններուն վրայ յօդուածի մը մէջ։

Մեր մահմետական հայրենակիցք ես նշանակելի դեր մ'ունին Պոլսոյ թարմ պահեստի ուտելեաց առուտուրին մէջ։ Մահմետականներուն մէջ մահմետականք մեծ թիւ մը կը կազմեն։ Պուտուղ արտադրող պարտիզպանք ըստ մեծի մասին մահմետական են։ Փոքր Ասիոյ պանիրներն և իւղերն որք կը ծախուին (բաց ի ձէթէ)՝ ըստ մեծի մասին մահմետական գիւղատնտեսներու գործն են։

Հայք իւղտա և աղտաս գործերու մէջ մտնել ուզած չեն։ Մանիֆաքտուրա, ճերմակեղէն, մնտած, թիլլ, արդուզարդի առարկայք, ասոնք մաքուր բաներ են։ Ասոնկ գործերու մէջ գրագիր ըլլալ նախամեծար համարած են քան ուտելեաց և ըմպելեաց արտադրիչ, կամ վաճառական ըլլալ։ Գատաւորներն ալ Մաքսատան ծանրաշունչ մթնոլորտին մէջ կուսակուլ նախընտրած են քան Պոլսոյ շրջակայ արտերն ու պարտէզները ցրուիլ և գործնականապէս ապացուցանել իրենց երկրագործ ժողովուրդ մ'ըլլալն։

Իրաւ է որ մեր երկրագործութիւնն ալ պատրանք մ'է։ Ո՛չ իսկ երկրագործ ժողովուրդ մ'ենք մենք։ Չի, հա՛րկ է ըսել, միայն ցորեն և գարի ցանելուն ու հնձելուն վրայ չի կայանար երկրագործութիւնը։

Բ. Թէլէան

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՁԱՏԿԱԿԱՆ ՇԱԲԹՈՒԱՆ ԼՈՒՐԵՐը

Լիվերբուլ կը ծանուցուի թէ Վիմբֆէյմէր և Ընկ. ինչպէս և Ճէրմն Պերտուա և Ընկ. բամբակի մեծ վաճառատունք դադրեցուցած են իրենց վճարումներն։ Ուրիշ սնանկութիւններէ ալ կը վախցուի։ Անգլիոյ մէկ ուրիշ ճարտարագործ քաղաքին մէջ, ի Հը, նաւահանգիստի բանւորներուն և չգենաւատեաց խնդիրը մեծագոյն ուշադրութիւն կը գրաւէ։ Լա Բլոգրա շրջենաւն որ Հը պիտի հանէր իւր ապրանքն, հարկ գտեր է ետ երթալ Համպուրկ։

—Բանամայի Ընկերութիւնն հրատարակեց Բորմպոյ կառավարութեան հետ կնքած նոր դաշնագիրը՝ պայմանաժամու երկարաձգման համար։ 20 ամուսն նոր պայմանաժամ տրուած է մի միայն որպէս զի Բանամայի նոր ընկերութիւն մը կազմուի, որ եթէ կազմուի պիտի վայելէ տասն տարուց պայմանաժամ՝ իւր հաստատուած օրէնքն հաշուելով՝ ջրանցքն շինութիւնն ի գլուխ հանելու համար։ Այս 20 ամսուան պայմանաժամուն տացման փոխարէն Ընկերութեան հաշուեյարդարը պարտի կէս միլիոն ֆրանկ գումար մը հատուցանել Բոմբայոյ կառավարութեան։ Նոր ընկերութիւնն ալ 7½ միլիոն պարտի վճարել։

—Մերակոյսն համակիր չէ Պ. Շարլ Տիւբիւիի նոր վարչութեան, որ արդէն զբաղկաց չընդունուեցաւ Երեսփ. ժողովէն ալ։ Բայց նոր վարչական և իւր գլխաւոր աջակիցք Պ. Բռունցի անձնական կարգադրութիւնը վայելելու առաւելութիւնն ունին։

—Ֆրանսայէն Գերմաններու արտաքսումը Ֆրանսայի և Գերմանիոյ կառավարութեանց մէջ խնդրոյ պէս բան մը յառաջ բերեր է, և Պ. Տրվէլ, արտաքին գործոց նախարարն, հարկ գտեր է պաշտօնական մը ղրկել Փարիզի գերման դեսպան Միւնսթէր կոմսին։ Կառավարական Նորպ Տէօյչէ կը վերջոյ հրատարակութեան տալ այն պաշտօնագիր, որով Ֆրանսայի նախարարը կ'ըսէ թէ գերմանահպատակ Պ. Բուրցի Ռուան քաղաքէն և Ֆրանսական հողէն արտաքսման նկատմամբ կատարուած քննութիւնն այս մարդուն համար նպաստաւոր արդիւնք տուած է։ զի հաստատուած է թէ Պ. Բուրցի գէմ եղած լրբութեան կասկածն սուտ էր։ Իւր արտաքսումն և իւր նամակագրաւումն հեռեւապէս արդարացի չէին, և Պ. Տրվէլ կը խոստանայ Գերմանիոյ ներկայացուցչին՝ ուրիշ անգամ այսպիսի թուղթեր գրաւել չտալ, և կը յայտարարէ թէ Պ. Բուրց կարող է դառնալ Ֆրանսա։

—Պրազիլիոյ մէջ իրաց անհաստատ վիճակը կը շարունակէ ըստ առաջնոյն։ Երկու հակառակ կուսակցութիւնք դեռ հաշտուած չեն։

—Այս օրերս Հունգարիոյ այլ և այլ կողմերն երկրաշարժի բուռն ցնցումներ զգալի եղան։

—Կեղր. Ասիոյ մէջ, Մուրղապ գետին վրայ Ափղանք և Ռուսք խեթիւ կը նային իրարու և ընդհարում անխուսափելի է կ'ըսուին Հնդկաստանի անգլ. լրագիրը։

—Զարն և Զարուհին այս ամառ ալ պիտի երթան Դանիոյ մայրաքաղաքը, Քրիստիան թագաւորին քով, հայր Զարուհւոյն։

—Սերպիոյ մէջ նորակազմ Երեսփոխանութիւնը չկրցաւ գործի սկսիլ լրջօրէն։ Սրմատականք նոր Երեսփոխանութեան չմասնակցեցան։ Կը պնդեն թէ իրենք Ազատականներուն հետ նոյն թիւն ունին։ Տաք վիճաբանութենէ մը ետքն, Սրմատականք, իրենց զլուխն ունենալով Պ. Պ. Փաչիչ եւ Սավա Կոստիչ, խմբովին մեկնեցան ժողովատեղիէն և ժողովը կորուսանելով իւր ժամանակութիւն, չկրցաւ գործի ձեռնարկել։

—Նոր աշխարհի մէջ ամէն բան հսկայական է։ Նոյն իսկ Մորմոնաց նոր տաճարն հսկայ չէնք մ'է։ Ագի Լէյին Բազաքէն (Սոլդ Էյլյք Սիդի) հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Մորմոնաց այս մայրաքաղաքին մէջ 40 տարիէ հետէ չինուող մեծ տաճարն, որոյ չինութեան համար Դէկ Ջէլիոն անդէլ ոգիէ ա-Էլլի ծախք եղած է, լմնցած ըլլալով, չէնքին բացման կամ նուակատեաց տօնն ապրիլ 6ին սկսած է, և եօթն օր պիտի տեւէ մեծաւ հանդիսաւորութեամբ, ի ներկայութեան Մորմոն խուռն բազմութեան, որ Ամերիկայի ամեն կողմերէն հոն վազեցած է այս արտասովոր արարողութեան ներկայ գտնուելու։

—Ֆիորենցայի մէջ Սրբոյն Երրորդութեան եկեղեցւոյն վերաշինութեան համար հանգանակութիւն մը բացուած և պարար մը կազմակերպուած ըլլալով, Վիքթորիա թագուհւոյն դուստրը՝ Պէատրիս իշխանուհին՝ այս պարարին կամ տօնավաճառին բացման նախագահեց անցեալ շաբթուն։

—Ուսկէրբոյ թագաւորն և Մարկարիտա թագուհին Ֆիորէնցա գացին յայտնութիւն Վիքթորիա թագուհւոյն։

—Մրցաւալ Նահանգաց և Բէլգիոյ կառավարութեանց միջեւ բաւական ծանրակշիռ դէպք մը ծագեցաւ, ամերիկեան հիւպատոսարանին դէմ եղած թշնամանքի մը պատճառաւ։

—Պ. Տիւբիւիի վարչութիւնն երեք նոր մարդ կը պարունակէ։ Դատական նախարար Պ. Լոժէն Կոէէն 42 տարիան է, երբեմն քաղաքապետ Բարքանդրայի և մի քանի տարիէ հետէ Ծերակոյտի անդամ Վօքլիւզ գաւառին կողմէ։ Կրթական նախարար Պ. Բօէնքառէ երիտասարդ չափագէտ Պ. Բօէնքառէն չէ, այլ՝ Պ. Կէռէնի պէս՝ փառասէր մ'է, բայց հաւեմատապէս չատ երիտասարդ, հազիւ 33 տարեկան։ Պարլը-Տիւբցի է, բայց Փարիզի մէջ փաստաբանութիւն ընել սկսած է, և մինչև որ յաճախորդ գտնէր, Վոլտէր լրագրոյ դատական խմբագիր եղած է։ 1886ին Պ. Տրվելի աջ բազուկն էր երկրագործական նախարարութեան մէջ։ Իւր բնիկ գաւառ, Մէօզ, որուն Բօէնքառէ ընտանիքէն ուրիշներ ալ իբրև օրէնսդիր ծառայած էին, զինք երեսփոխան ընտրեց, և 1889ին մասնակի ընտրութեան մը մէջ վերընտրեցաւ։ 1892ին գլխաւոր տեղեկաթեր եղաւ երմաց ցոյցի յանձնաժողովոյն, և այս պաշտօնէ ահա հրաժարեցաւ, համոզիւտ չըլլալով որ Երեսփ. ժողովն առանց քննութեան մերժէր Ծերակոյտի ամեն հակառաջարկները։ Նախարարութեան երրորդ նոր անդամ, Պ. Լուի Թէռիէ, առևտրական նախարար, 1854ին ծնած է Լիմոժ, և իւր հոր պէս արոց հաւաքիչ մ'էր, բայց 1881ին նախ ի Բարիզ և յետոյ Տրէօ քաղաքին մէջ խմբագիր եղաւ, և այս քաղաքէն արմատական երեսփոխան ընտրեցաւ 1889ին։

ԹԵՐԹՕՆ «ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի (115)

Է. ԴԻՒՇՈՒՄ ԵՒ Է. ԼԻՏԶԷՆ

ԲԱՐԻԶԻ ԴԻՒՑԱԶՆՈՒՀԻՔ

ՍԱՄՍՈՆ ԾԸՆՈՐԴ

ՀՐԵՇՏԱԿ ԵՒ ՍԱՏԱՆԱՑ

—Կատարելապէս ապահով։ Ամենուն պէս ես ալ հաւատացի Լուիզ Մոպէրի մահուանը, իր անձնասպանութիւնը...։ Այն առանուան բոլոր լրագիրները դէպքը պատմեցին։ Սէնի մէջ նետուած էր, և մարմինը կարելի չէր եղած գտնել։ բայց նաւի մը վրայէն գտնուած հագուստներ, իր ձեռքը գրուած նամակ մը ամենեւին տարակոյս չէին թողուր իրեղէն աղջկան տիրոջ վախճանի մասին։

—Իրաւ է։ քոյրս ալ հաւատաց այդ անձնասպանութեան։ Բայց չարունակեցէք, չարունակեցէք, պարոն Տարսէ։

—Այն ժամանակ՝ արդէն զինուոր էի Փարիզի պահակազունդին մէջ։ Օր մը երբ ժամուան մը արձակուրդ ստացայ, գիպուածով Օրեւալին առջեւէն անցայ այն պահուն երբ թաղորոնէն կ'ելնէին։ Փարիզցին կը սիրէ նայիլ և տեսնել։ կանգ առի հոն։ Ցանկարժ, մանկամարդ կին մը, շքեղ արդուզարդով, իր վրայ հրաւիրեց ակնարկս՝ իր փաստաւոր կառքն հեծած վայրկենին։ Շլացուցիչ պէս բան մը ունեցայ և կարծես ամպ մը մէջէ կրցայ ճանչնալ յանձին այդ կնոջ և իրեն ընկերացող պարոնին, Լուիզ Մոպէրն և Պ. տը Ռօսթան կոմսը։ Ազաղակ մը արձակեցի։ կառքը ճամբայ ելաւ և քառորդ ժամէ աւելի, անչարժ մնացի նոյն տեղը՝ իբրեւ քարացած։

«Եղաքն, մտածելով, համոզում գոյացուցի թէ սխալ տեսած էի, թէ նմանութենէն մը խաբուած էի։ վերջապէս ցնորակոծութեան վայրկեան մը ենթադրեցի։

«Երբէկ իրիկուն, նամակ մը ընդունեցի Պ. տը Ռօսթան դերակոմէն։ Կը խնդրէր որ ջանամ տեղեկութիւններ առնել տիկին տը Հոթֆորի, իր եղբօրորդւոյն տարփուհիին վրայ։ Անմիջապէս միտքս եկաւ թատրոնէն առջեւի հանդիպումը և նորէն կասկածը մտաւ ներսիդիս։ Ուզեցի տեսնել այս տիկին տը Հոթֆորը և տեսայ։

—Եւ ճանչցա՞ք...

—Լուիզ Մոպէրը, պարոն կոմս։ Ինքն է, ճիշդ ինքն է...

Կոմսն սկսաւ խորապէս մտմտալ։

—Ա՛հ, կարծեմ կը հասկնամ, կը գուշակեմ, գոչեց պահ մը եաքը։ Տարօրինակ արարա՞ծ...։ Սիրայիր, բարձր զգացումներու քով ցած, ատելի զգացումներ։ բարութիւնն ու անզգութիւնն...։ Չարն և բարին իրար խառնուած։ Երկուքէն ո՞րն յաղթէ պիտի ի նա։

«Պարոն Տարսէ, յարեց, շնորհիւ ձեր յայտնութեան, Ռօսթան ընտանիքին և Լուիզ Մոպէրին ալ անհուն ծառայութիւն մը մատուցիք։ Այո, պիտի կրնանք մեծ դժբախտութեան մը առաջքն առնել...։ Աւելին չեմ կրնար ըսել ձեզ։ Խնդիրը սոսկալի գաղտնիքի մը վրայ է զոր իրաւունք չունիմ երեւան հանելու։ Ցնոր տնօրինութիւն, գիտցուելու չէ որ տիկին տը Հոթֆորը Լուիզ Մոպէրն է։ Խոհեմ ըլլալու ենք...։ Ուրեմն ձեր կատարեալ լռութեանը կը վստահիմ նոյն իսկ հանդէպ Պ. տը Ռօսթան դերակոմսին։ Վաղը Շանդնէ պիտի երթաք։

—Այդ էր գիտաւորութիւնս։

—Մոպէր ընտանիքին արդի վիճակին վրայ տեղեկութիւն առնելնուդ պէս կուգաք դիս կը գտնէք։ Օրուան և գիշերուան ամեն ժամերուն դուռս պիտի բացուի ձեզ։ Պիտի խորհրդակցինք և միասին պիտի գործենք, թերեւս վաղն իսկ հրահանգներ ունենամ ձեզի տալու։

—Պարոն կոմս, բոլորովին ձեր ծառայութեան տակն եմ։

—Շնորհակալ եմ, ըսաւ Մարսէլ ձեռքը ենթասպային կարկառելով։

Պահ մը եաքը, կառքը կեցաւ։

—Աւաղիկ ես տուն հասայ, ըսաւ Մարսէլ։ ո՞ւր կուզէք որ կառքս տանի ձեզ։

—Անհնարապէս շնորհակալ եմ, պարոն կոմս, պատասխանեց Էմմանուէլ։ բայց ոտքով տուն դառնալը նախապատիւ կը համարեմ։

Երկու երիտասարդները բաժնուեցան հետեւեալ օրը նորէն տեսնուելու խոստմամբ։

Մարսէլ՝ իր քոյրն ու Զիթելլան գտաւ Լէօնաի սենեակը։ Իրարու դիմաց նստած, լռիկ մինչեկ կ'աշխատէին անոնք միեւնոյն գործին վրայ։

Ախտը որ երկար ատենէ ի վեր կը սպառէր Լէօնան, չարունակ սաստկացած էր, և ամսէ մը ի վեր, խեղճ պզտիկը, գրեթէ մշտ պառկած, դուրս եւած չէր սենեակէն։

Իր երկու մայրերը, ինչպէս կ'անուանէր իրենք, պատրաստ էին պատասխանելու և իրենց գգուանքները չռայելու, սովորութիւն ըրած էին սենեկին մէջ աշխատիլ։ Կարծես անոնք չէին կրնար ապրիլ այդ անձուկ միջոցէն դուրս, ուր կը տառապէր և կը հեծէր հէք փոքր ծաղիկն խամրած։

Այն օրը, սաստիկ տագնապի մը հետեւանքով, Լէօնա թմրած էր։ բայց ծերունի բժիշկը հարկ գտած էր չհեռանալ։ Երբեմն նստած, երբեմն յառին, իր աթոռէն հիւանդին անկողինն երթալով անդադար, անհանդարտ աչքով կը հսկէր մանկուհին յուզեալ քունին վրայ։

Ատեն ատեն, մանկամարդ կիներն առնոր երեսը կը նայէին, և բժիշկը կը փութար ժպտիլ՝ ծածկելու համար իր երկիւղներն ու զանոնք հանդարտեցնելու համար։

Մարսէլին ժամանումը արդելք մը չեղաւ իրենց ձեռագործին։ բայց գիտէին թէ կոմսն ինչո՞ւ դուրս էր եւած և երկուքն ալ հարցափորձեցին դայն իրենց ակնարկով։

Կոմսը նստաւ անոնց մօտ եւ պատմեց իր և Սիսդաի միջեւ անցածը։ Սակայն, վախնալով որ չատ բուռն և ցաւագին տպաւորութիւն մը կ'ընէ Ֆէրնանտի վրայ, չյայտնեց տիկին տը Հոթֆորի ճշմարիտ անունը։ բայց հարկ չհամարեց ծածկել էլիզապէթին՝ իր նախկին վերակացուհիին յայտնութիւնները։

—Այդ ըսուածներուն նայելով, ըսաւ Զիթելլա, մենք երախտապարտ ենք այդ կնոջ։ Բայց ինչո՞ւ կը պաշտպանէ զմեզ մեր թշնամիներուն դէմ։ ինչ՞ նպատակով։ Ի՞նչ շարժառիթէ դրդեալ կը գործէ։

—Ես չեմ ուզեր ըսել եղբօրս թէ երախտագիտութենէ թերանա։ բայց այդ կնոջ վարմունքն անբացատրելի է։ Զեմ հասկնար ի՛նչ չահ կունենայ մեր պաշտպանուհին ըլլալով, ըսաւ Ֆերնանտ։ Ես կը կարծեմ մանաւանդ թէ ինքզինքն է որ կը պաշտպանէ ընդդէմ Էնրեոխի։

Մարսէլ գլուխն երերցուց։

—Անպատճառ գաղտնիք մը կայ, պատասխանեց։ «Տիրուհիոս գաղտնիքն է այդ» ըսաւ ինձ Էլիզապէթ։ Ի՞նչ է այդ գաղտնիքը։ Փնտռելով թերեւս կարենամ գըտնել։ բայց հիմակուհիմա ուրիշ մտադրութիւններ ունիմ։ Սակայն չեմ կրնար քու կարծիքդ ըլլալ, Ֆերնանտ, տիկին տը Հոթֆոր պէտք չունի ինքզինքը պաշտպանել ընդդէմ օրական ձեռնարկներուն Էնրեոխի, որ, համոզուած եմ, ամենեւին չի մտածեր անոր վրայ յարձակիլ։

—Ուրեմն ինչո՞ւ, առանց մեր գիտնալուն, մեզի պաշտպան կանգնի ընդդէմ մեր թշնամիներուն։

—Կը մոռնաս թէ իր գաղտնիքն է այդ։

—Այդ գաղտնիքն անշուշտ գիտէ Էլիզապէթ։

—Կարելի է։ բայց, այս պարագային մէջ, հարկ տեսաւ ծածկել դայն։

—Ես, ըսաւ Զիթելլա, որ վայրկեանէ մը ի վեր երդուն էր, մէկ բացատրութիւն միայն կուտամ տիկին Սիսդաի ընթացքին։

—Լաւ ուրեմն, սիրելիս, ըսէ տեսնենք ի՞նչ գտար։

—Տիկին տը Հոթֆորի մեզ նկատմամբ ըրածը կրնա՞ց անձնուիրութիւն նկատուիլ։

—Անոր պէս բան մը, պատասխանեց կոմսը։

—Այս պարագային մէջ սէրը միայն կարենալով ներշնչող ըլլալ անձնուիրութեան օրուն առարկայ կ'ըլլանք, կը հետեւցուցնեմ թէ տիկին Սիսդա սիրահարուած է։

—Իրաւունք մըն է զոր ունի ամեն կիներուն պէս։

—Բայց որովհետեւ կ'ատէ Ռօսթան կոմսը, ուրիշ մը կը սիրէ։

—Ամենեւին միտք չէի ըրած, ըսաւ կոմսը ժպտելով։

—Մարսէլ, քի՛զի կը սիրէ։

—Ա՛հ, աւելի ազէկ, ըսաւ կոմսը խընդալով։

—Մարսէլ, չեմ ուզեր որ այդ կնոջ տունը նորէն երթաս։

—Փոքրիկ նախանձոտ, ըսաւ կոմսը մատովն ապառնալով անոր, ազէկ գիտես թէ միայն քեզի կը սիրեմ, թէ չեմ կրնար և չեմ ուզեր քենէ զատ ուրիշ մը սիրել։

—Այո՛, բայց, կը տեսնե՞ս, կուզեմ որ ես միայն աբանչանամ վրադ, ես միայն սիրեմ զքեզ։ ինձ կը թուի որ եթէ ուրիշ կին մը սիրէ զքեզ, զողցած կ'ըլլայ իմ երջանկութիւնս կէսը։

—Ամեն պարագայի մէջ, սիրելի փոքրիկ, այդ բանը վախնարու չես տիկին տը Հոթֆորէն, որ անունով միայն կը ճանչնար զիս եւ որ առաջին անգամ տեսաւ այսօր։ անեղի է երիւզդ։

(Շարունակելի)

ՊԼՀԷՐԻՆԿԻ ծովուն մէջ մուչտակապատ փոկերու որսորդութեան խնդիրը, որ ի Փարիզ իրաւաբար առանձի մը վճռոյն ենթարկուած է, այս օրերս ուշադրաւ երեւոյթ առաւ, ամերիկացի և անգլիացի փաստաբանաց միջև վիճաբանութեան սաստկանալուն շնորհիւ։ Ամերիկեան գլխաւոր փաստաբանն է Պ. Ֆելլա, երբեմն դեսպան ի Լոնտոն, և անգլ. գլխաւոր փաստաբանն է հռչակաւոր Սըր Զարլզ Ռըսել։ Խնդիրը քանի մը անգամ պատուած ենք արդէն։ բայց աւելորդ չէ այս առթիւ եւս յիշեցնել թէ Ամերիկացիք բացարձակ մենաշնորհ ունենալ կը յաւակնին Պէհրինկի ծովուն մէջ փոկորսութեան։ Անգլիա, առանց Միացեալ Նահանգաց իրաւունքը ժխտելու, քանատացի ձկնորսաց եւս նոյն իրաւունքն ունենալը կը պնդէ։ 1867 ին Ամերիկացիք Ռուսիայէն գնեցին Ալասքայի երկիրը, որոյ եղերաց վրայ ամենէն աւելի կը բնակի կը բազմանայ փոկն, և կը պնդին թէ Պէհրինկ գոց ծով մ'է այլ եւս, Միացեալ Նահանգաց սեփականութիւն։ Առ այս Անգլիացիք կը պատասխանեն թէ Ռուսիա Ալասքան ծախելով Ամերիկացիներուն՝ Ալասքայի վրայ իւր ունեցածէն աւելի իրաւունք մը տուած չէր կրնար ըլլալ Ամերիկացիներուն։ Արդ, Ռուսիա, իբրեւ տէր Ալասքայի, երբեք գերիշխանութիւն ի գործ դրած չէր Պէհրինկի ծովուն վրայ։ 1821 ին Ռուսք թէեւ արգելիսի փորձ մ'արին, բայց Անգլիա խստիւ բողոքեց և չընդունեց։ Ուաշինկթընի կառավարութիւնն իւր իրաւունքը կը յենու կարգ մը պաշտօնագրերու վրայ որոց վաւերականութիւնն ամէն կասկածէ վեր չէ։ Ալասքայի գնումէն ետքն Ամերիկացիք թարգմանել և հրատարակել տուին փոկորսութեան ռուսերէնական ընկերութեան ռուսերէն պաշտօնագրերն։ Անգլիացիք թարգմանութեան դէմ առարկութիւն ըրին և ընդհանրապէս թէ խեղաթիւրումներ եղած են՝ Ամերիկացիներուն պահանջմանց այժ տալու դիտմամբ։ Ուաշինկթընի կառավարութիւնն այս սխալ թարգմանութիւնն հերքելով հանդերձ, իւր պահանջմանց վրայ հաստատ մնաց։ Ամերիկացիք կենդանեաց պաշտպանութեան նպատակաւ կ'առարկեն թէ Քանատացիք կը փճացնեն փոկերու սերունդն, և եթէ այսպէս երթայ, ժամանակ մը ետքն այս շահաւէտ ու համակրելի կենդանեաց ցեղը պիտի փճանայ։ Անգլիա կ'ըսէ թէ երկու կողմին իրաւունքները ճշդուելէն ետքն, ինքն եւս կը վախնայ որսորդութիւնը կարգադրել յօգուտ փոկերու և ապագայ վաճառականութեան։ Իրաւարարը, որոյ սեռնոներն արդէն ծանուցինք, եօթն հոգի են, երկու Անգլիոյ, երկու Ամերիկայի կողմէ, և մէյ մէկ՝ Ֆրանսայի, Իտալիոյ և Նորվեկիոյ կողմէ։ Քննելի պաշտօնագրերու ահագին կոյտ մը կայ։ Անցեալ օր վիճաբանութիւնն այնքան սաստկացաւ, որ պահ մը վախցուցաւ թէ իրաւարարութիւնն ապարդիւն պիտի մնայ։ Հրաղէններ արդէն պարպուած են Պէհրինկի ծովուն մէջ, նաւեր գրաւուած, ելն։ բայց տերի չկայ վախնալու որ ճշմարիտ պատերազմի մը շարժառիթ ըլլան փոկերը։

ԱՂԳԱՅԻՆ

ԼՈՒՐԵՐ

Ամեն։ Ս։ Պատրիարք Հայրն Զատկի առաւօտուն հանդիսաւոր Պատարագ մատոյց Մայր եկեղեցւոյ մէջ։ Ն։ Ամենապատուութիւն քարոզ խօսելով հաղորդեց ժողովրդեան՝ թէ վերջերս պատիւ ունեցած էր Վեհ։ Սուլթանին ներկայանալու և արժանանալու Ն։ Կ։ Վեհափառութեան շնորհաց ու մեծարանաց որք միանգամայն ընդհանուր ազգին կը վերաբերին։ Ս։ Պատրիարք Հայրն հաղորդեց նաեւ Վեհ։ Սուլթանի կայս։ բարեւներն և հանդիսաւոր բարեմաղթութիւններ ըրաւ ման կենաց և բարօրութեան Ն։ Կ։ Վեհափառութեան։

Ցաւալի եկեղեցական արարողութեանց, Ս։ Պատրիարք Հայրը Պատրիարքարան եկաւ և պահ մը հանգիստ առնէն յետոյ ընդունեց Մայր եկեղեցւոյ քահանայից դասուն, թաղական խորհրդոյ և եկեղեցականաց ու աշխարհականաց շնորհաւորութիւնները։

Զատկի առաջին օրն ի Պատրիարքարան եկան Անգլիական, Ռուսական ու Պարսկական դեսպանատանց առաջին թարգմանը, և շնորհաւորական այցելութիւն տուին Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր։

Քաղաքապետ Վահէ։ Բրաման փաշա և Ոստիկանութեան նախարար Վահէ։ Նաղըմ պէյ իրենց այցելութիւնը ըրած են Ամեն։ Ս։ Պատրիարք Հօր։

Զատկի երկրորդ օրը, Կրօնական ու Քաղաքական ժողովներու, Ցեռուշ խորհրդոյ անդամք, մայրաքաղաքիս թաղական խորհրդոյ գլխ. Ազգ. Հիւանդանոցի և Միայեալ ընկերութեանց ներկայացուցիչք և այլ պաշտօնական մարմինք Պատրիարքարան երթալով Ս։ Պատրիարք Հօր ներկայացան և շնորհաւորեցին Զատկի տօնը։

Նոյնպէս շնորհաւորական այցելութիւնք եղան Երուսաղեմայ պատրիարքական փոխանորդ Գեր։ Սիմէոն արքեպիսկոպոսին և Կ։ Պոլսոյ Պատրիարքական փոխանորդ Գեր։ Գաբրիէլ Ծ։ վարդապետին։

Պատրիարքարանի պաշտօնեայքը խմբովին ներկայացան Ս։ Պատրիարք Հօր և Զատկի առթիւ իրենց շնորհաւորութիւնները մատուցին։

Զատկի երկրորդ օրը, Պատրիարքական Գեր։ փոխանորդ Հայրն՝ ընկերակցութեամբ Կեսարիոյ Առաջնորդ Գեր։ Տրդատ վարդապետի, Արժ։ Վահան Ծ։ վարդապետ Յակոբեանի ու Արժ։ Իգնատիոս վարդապետ Շիշէճիեանի և Քաղաքական ժողովոյ դերատենապետ Աղն։ Տիգրան էֆէնտի Եուսուֆեանի, առենադպիր Աղն։ Յովհաննէս էֆէնտի Թորոսեանի և անդամ Վահէ։ Յովհաննէս էֆէնտի Աղնաւորեանի, Ֆէնէրի Պատրիարքարանը գնաց ուր արժանավայել պատիւներով ընդունուեցան Յունաց Պատրիարքական փոխանորդին կողմէ։ Գեր։ Գաբրիէլ Ծ։ վարդապետ և իրեն ընկերացող եկեղեցականք ու աշխարհականք առաջնորդուեցան Ամեն։ Տ։ Նէոֆիթօս Պատրիարքին քով։ Մեր փոխանորդ Հայրն յանուն Ամեն։ Տ։ Խորէն Ս։ Պատրիարքին շնորհաւորեց Զատկի տօնը։ Յունաց Ամեն։ Պատրիարքն Զատկական ոսկեզօծ հաւկիթներ նուիրեց։ Բիչ յետոյ, Գեր։ Գաբրիէլ վարդապետ եւ իրեն ընկերացողք հանդիսաւոր կերպիւ առաջնորդուեցան Ֆէնէրի Մայր եկեղեցին, ուր մեր փոխանորդ Հայրը հանդիսաւոր բարեմաղթութիւններ ըրաւ ման կենաց Վեհ։ Սուլթանին։ Գեր։ փոխանորդ Հայրն ու իրեն ընկերացողք եկեղեցիէն ելնելով շնորհակալութիւն յայտնեցին իրենց եղած ընդունելութեանց համար և մեկնեցան։

* * *

Գեր. Փոխանորդ Հայրն Ֆէնէրէն ուղղակի Օրթագիւղ գնաց և յանուն Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր, Զատկի առթիւ շնորհաւորական այցելութիւն տուաւ Գուլբարաց Գեր. Լեղարքին։

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն կիրակի օրը հեռագիր մը ուղղելով Երուսաղեմայ Պատրիարք Ամեն. Տ. Յարութիւն Սրբազանին, շնորհաւորեց թէ Զատկի տօնն ալ թէ Ն. Ամենապատուութեան անուան տօնախմբութիւնը։

Ամեն. Տ. Յարութիւն Ս. Պատրիարքն հեռագրաւ պատասխանած է, շնորհակալութիւն յայտնելով և փոխադարձ շնորհաւորութիւններ ուղղելով։

Երուսաղէմի Պատրիարք Ամեն. Տ. Յարութիւն Սրբազանն հեռագիր մը ուղղելով առ Ամեն. Տ. Խորէն Ս. Պատրիարքն, յանուցած է թէ Լ[illegible]ի արարողութիւնը խաղաղութեամբ կատարուեր է։

Գեր։ Փոխանորդ Հայրն երէկ Ռուսական դեսպանատունն երթալով, ի դիմաց Ս. Պատրիարք Հօր շնորհաւորական այցելութիւն տուաւ Զատկի առթիւ։

Յետոյ, Անգլիոյ և Պարսից դեսպանատուններն երթալով, փոխադարձ այցելութիւն տուաւ Զատկի առթիւ այդ դեսպանատանց կողմէ Ս. Պատրիարք Հօր եղած այցելութեանց։

Ամեն։ Ս։ Պատրիարք Հայրն շաբաթ գիշեր Երուսաղեմատուն երթալով շնորհաւորական այցելութիւն տուաւ Երուսաղեմայ պատրիարքական փոխանորդ Գեր. Սիմէոն արքեպիսկոպոսին։

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն շաբաթ օրը Ալտիէի պաշտօնատունը գնաց և տեսակցեցաւ գաւառական նախարար Վահէ. Բիզա փաշայի հետ։

Ն. Ամենապատուութիւն յետոյ Քաղաքապետութեան պաշտօնատունը գնաց, Վահէ. Բրաման փաշայի շնորհակալ Օսմանիյէ պատուանշանին առթիւ շնորհաւորական այցելութիւն տալու համար, սակայն Ն. Վսեռութիւնը բացակայ ըլլալով, Ս. Պատրիարք Հայրն իւր այցեւտիսը թողուց։

Պէօյիւքտէրէի եկեղեցւոյն նորոգութիւնն արտօնող կայս. իրատէն ելած ըլլալով, Դատական նախարարութիւնն հաղորդած է դայս մեր Պատրիարքարանին և որոց որ անկ է։

Ս. Երուսաղեմէն կը գրեն մեզ թէ այս տարի հայ ուխտաւորաց թիւը կը հասնի մօտ 1200ի, Պրուսայէն, Նիկոմիդիայէն, Աւատաղաքէն, Ռոտոսթոյէն, Աֆիոն-Գարահիսարէն, Սասնայէն, Սեբաստիայէն ու Փոքր-Ասիոյ ուրիշ քաղաքներէն, ինչպէս նաեւ Երեւանէն ու Հին Նախիջեւանէն։

ԱՐԱԲԿԻՐԻ ԱՂԷՏԸ

Աւագ ուրբաթ օրն, ազատալի տրուած մը տեսութեամբ համակեր է Արաբկիրի ազգայիններու։ Քարբերդի կուսակալութեան կողմէ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին և Ներքին գործոց Նախարարութեան ուղղեալ հեռագիր մը հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ այդ արկածի մասին։

«Մարտ 26ին, ցերեկուան ժամ «վեցուկէսին, Արաբկիրի գաւառակին «Աչաղը-Զարշուսը անուն տեղը գտնը«եած խանի մը մէջ, որ տեղւոյն եկե«ղեցւոյն կալուածներէն է, բազմա«թիւ հայեր հաւաքուած էին զատա«կան հաւկիթ խաղալու համար։ սա«կայն, բաւական թուով բազմութիւն «մը հաւաքուած ըլլալէն, խանը վերը «է յանկարծ։ Այս ցաւալի արկածն «փմացուելով, անմիջական օգնութիւնը «եղած են և պեղումներ կատարուելով, «փլատակներուն տակէն հանուեր են «քառասուն մեռեալներ և ութ վիրա«ւորեալներ՝ ամենքն ալ տասնէն քան «տարեկան։

«Խանին մէջ գտնուած 300ի չափ «ջորիները փլատակներուն ներքև մնա«լով, 15ը կորեր են։

«Վիրաւորեալք կը դարմանուին։»

* * *

Ուրիշ հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ վիրաւորեալք փոխադրուած են զօրանոցի հիւանդանոցը և թէ պեղումները կը շարունակուին։

Ս. Պատրիարք Հայրը խոստացած էր, յետ ապաշխարութեան՝ ներում շնորհել երբեմն կարգազուրկ Պէնիեան Մամբրէ վարդապետին։ Ցիշեալը երէկ մեկնեցաւ մայրաքաղաքէս, Դամասկոսի վանքն երթալու և հոն ապաշխարելու համար, որպէս զի կարենայ ներման արժանանալ։

Սգգ։ Հիւանդանոցի բժշկապետ Տոքթ։ Եաղուպեան որ քանի մը օրէ հետէ Ադրիանուպոլիս կը գտնուէր, այս առաւօտ մայրաքաղաքս դարձաւ։

ԱՅՍ ԴԻՇԵՐՈՒԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄԸ

Ի Նպատս տիկին Պայծառ Ֆասուլիանցեանի կազմակերպուած հայերէն ներկայացումը, որուն համար մասնաւոր պատրաստութիւնք տեսնուած են, տեղի կունենայ այս գիշեր ի Բերա, Վէրտի Թատրոնին մէջ։ Ներկայացուելիք խաղերն են, ինչպէս քանիցս ծանուցուեցաւ, Ռոմանոս էֆ։ Սէյֆէեանի մէկ նոր թատերգութիւնը և զաւեշտ մը։

Այն հրաւէրներէն եռք, զորս տեղական հայ մամուլն ուղղեց Բերայի ազգայնոց՝ իր համակրանքն ու քաջալերութիւնը չի զանալ բազմաստակ արուեստագիտուհւոյն ու վարժեալ հեղինակին, կը մնայ այլեւս մաղթել յաջողութիւն այս թատերական երեկոյթին օր, իրաւ է թէ, Քաղաքին ու Ռումէլ Իւ-մէ-լէֆրին մէջտեղ մնալով, գուցէ այնքան հրապոյր չընծայէ ոմանց, բայց վերջապէս մերն է, և այս հանգամանքով իսկ, իր համեստ վիճակին մէջ, արժանի չերմագին ընդունելութեան մը։

Քաբամաճի, Թապագեան, Տէրտոնեան, Հիւնքեարպէկեան, Ալթունեան, Դայլամեան, Տէմիրճիպաշի և Մէրասեէի ընտանիքները կուգան իրենց հրապարակային ցնծմամբ շնորհակալիքն յայտնել այն ամէն ազգականաց և բարեկամաց որք ներկայ գտնուելով հանդուցեալ

ՍԻՄՈՆ ԷՖԷՆԴԻ ՔԱԲԱՄԱՃԻԻ

յուղարկաւորութեան տխուր հանդէսին՝ հաճեցան իրենց անկեղծ ցաւակցութեանց արտայայտութեամբ մխիթարել հանգուցելոյն վշտահար ընտանիքը։

Անդրէասեան, Սերվեան, Սրովեան, Ֆրէնկեան և Գալէմքեարեան ընտանիքները իրենց խորին շնորհակալիքը կը յայտնեն ամէն անոնց որք ներկայ գտնուեցան հանդուցեալ ՄԿՐՏԻՉ ԷՖԷՆԴԻ ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆԻ յուղարկաւորութեան տխուր հանդէսին և այս առթիւ մխիթարեցին իւր սգակիր ընտանիքը։

Հրատարակուեցաւ Պետրոս Դուրեանի ՏԱՂՔ ԵՒ ԹԱՏԵՐԻՆԹԻՆՔ գործոյն 12րդ ֆասիան։ Կեղրոնատեղին Պալնց գրատուն, Զազմաթշլար, Թիւ 28։

Գեղջին շուրջը

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ։—Պալաի ատիճան արուեցաւ Պետական խորհրդոյ անդամ ներէն Ֆէրիտ պէյի։

Իւլայի երկրորդ ատիճան՝ թաղապետութեան Ա։ շրջանակին տնօրէնի օգնական Ճեվատէդ էֆէնտիի և Սպարապետի Դրան արձանագրութեանց երկրորդ ճիւղին տնօրէն Հաճի Ազմի էֆէնտիի։

Սանիյէ Միւմէյիզմիզի ատիճան՝ կայս։ ժամանակ Արկեղ պաշտօնատան թարգմանիչներէն Ահմէտ Ներմի էֆէնտիի, Պաղատատի հեռագրական ու թարգմատարական ընդհանուր տնօրէն Հաճի Ալի Բիզա էֆէնտիի և Պրուսայի Նահանգին վերաքննիչ ատեանի Հուգու

ԸՆԹԱՑԻԿ ԱՐԺԵԹՂԹԻ

Փոխան. Թիւն ... Ա. Մէջի		56
» » »		34 75
» » Ը.		25

ԲԱՑԱԿԵՏՈՒՄԻՆԷ

Օսմ. Ժ. Ինէքաս	Անգլ. Լր.	5 20
Քրէտի Ժ. Ինէքաս	» »	8
Պանք տը Փօնս.	» »	4 36
Սօս. Շանտ է վալէօր	» »	4 32
Ռէժի	Օսմ. Ոսկի	16 29
Թրամուէյ	» »	583
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ.	» »	510
Ռումէլիի Երկաթուղի	Ֆր.	93 ½
Բաժնեթուղթ Լաւրիօնի		66

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

ՓԱՐԻԶ, 11 Ապրիլ

Ֆրանսական Ռանթ 3 %	96 47
» » 4½ %	106 75
Օսմանեան թղթադրամ Սէրի Դ.	22 25
Օսմ. մաս. արժեթուղթ	483 75
Բրիօրիթէ Թիւրք (1890)	— —
Օսմանեան Երկաթուղի	92 87
» Ռէժիի բաժնեթուղթ	377 50
Պանք Օթոման	605 62
Քրէտի Լիոնէ	Դ.կ. 762 50
Եգիպտական Ռանթ 5 %	93 20
Եգիպտական միացեալ	509 06
Զէր Լոնտրայի վրայ	25 140
Օսմանիյէ Օսմանեան թղթադրամ)	388 12

ԼՈՆԴՈՆ, 11 Ապրիլ

Անգլ. թղթադրամ	98 75
Օսմ. » Սէրի Դ.	22 06
» » Ա.	56
» » Բ.	34 75
» » Գ.	23 62
Օսմ. փոխառութիւն 1871	99
Փոխառութիւն 1877 (Տէֆթան Լոն)	96
Պանք Օթոման	14 12
Այսպէս երկաթուղի	Ն. Ք. 16
Դասապայի երկաթուղի	15 50
Եգիպտական միացեալ (Ունիֆիյէ)	101
առանց. (Բրիվիլէժիէ) 1890	— —
Տօմանիալ (փոխառ. Ռոչիլդ)	104
Փոխանակութիւն Փարիզի վրայ	25 324

ՎԻԵՆՆԱ, 11 Ապրիլ

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	122 45
» Փարիզի »	48 60
Օսմանեան Ռէժիի բաժնեթուղթ	182 50
» Երկաթուղի	32 50

ԲԵՐԼԻՆ, 11 Ապրիլ

Օսմանեան Երկաթուղի	98 30
Օսմ. Ռէժի	190
Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	20 340
» Փարիզի »	80 95

ԲԱՐԻԶ ԲԹԻԹ ՊՈՒՐՍ

ԲԱՐԻԶ, 12 Ապրիլ

Ֆրանսական Ռանթ 3 %	96 32
Եգիպտական միացեալ	— —
Օսմ. թղթադրամ Սէրի Դ.	22 35
Օսմ. Երկաթուղի	93 12
Օսմ. Ռէժի	— —
Օսմ. մաս. արժեթուղթ	— —
Բրիօրիթէ Թիւրք	— —
Պանք Օթոման	607 50
Օսմանիյէ	— —

ԿԱՒԿԱՍԵԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

(ԹԻՖԼԻՍԻ ԹԵՐԹԵՐԷՆ ԹԱՐԳՄԱՆ)

Յայտնի նկարիչ Ա. Այվազովսկին մօտիկ ժամանակներս բանակցութիւն է սկսել Նիւ-Եորկի «Դեղարուեստական արտադրութիւնների» ներկայացուցիչների հետ, որոնք առաջարկում են Նրան նկարել մի չափի ծովային նկարներ մեծ դիրքով։ Այդ նկարները պիտի դրուին Ֆիլադելֆիայի և Վաշինգտոնի դրամատէրերի գեղարուեստական գանձարաններում։

—Ֆիլիկս Սարուէնն՝ Կովկասի կայսերական բժշկական խորհրդոյ մի շատ հետաքրքիր զեկուցում է արել։ Սարուէնն իւր արած փորձերի հիման վրայ տեսել է, որ բոլոր ժամանակ քանի որ խօլերա կար Թիֆլիս, օդի մէջ սովորական քանակութիւնից—(10,000-ին 2,66 բակտերիաներ) աւելի ածխաթթու էր հաւաքուած և թէ՝ ածխաթթուի քանակութիւնն աւելանում էր՝ չոր և պակասում՝ անձրևային եղանակներին։

—Թիֆլիսի հայոց կանանց ընկերութեան պահպանող երկրորդ ներքին փոխառութեան մի տոմսը վճարահանութեամբ տարել է 500 բուբլի։

—Մի 6 տարեկան երախայ, Թիֆլիսում, մանիլակադոյն միզուկաւոր մատիից թունաւորուել մեռել է։ Այսպէս ասում է երեւում է, թէ ծնողներն ինչքան պիտի զգոյշ լինին, երբ իրենց երեխաների ձեռին դնում տարբեր մատիներ։

—Պետական կալուածների մինիստրը պետական խորհրդին մի ծրագիր է ներկայացրել, որ թոյլ տրուի արքունի գինեմաքարներ շինել։ Իւրաքանչիւր գինեմաքարն առաջին անգամ պիտի առնուազը 30,000 վեդրո գինի տանի։ Այդ գինեմաքարներ շինելու միտքն այն է, որ այդ տեղից դուրսն գինիներն ու մի տեսակ դառնան և մինդամայն վերջ տրուի գինիների կեղծման։ Բոլոր գինեպէտները պիտի իրենց գինիներ վաճառեն այդ ամբարների վրայ։ Արքունական կալուածների մինիստրի կարծիքով այդ տեսակ գինեմաքարները մեծ ծառայութիւն կը մատուցանեն գինեգործութեան։

—Շաբաթ օրը մարտի 13-ին, երեկոյեան ժամը 8-ին, Սեմենովսկի քուչում մի նորեկ երիտասարդ, որ իւր պարտկան անցեալովը Տիգրան Ամիրանց անուն է կրում, յարձակւում է Տիգրան Օքրեանց անունով մի հայուհի վրայ և դայոյնի երեք հարուածով նրան սպանում։ Սպանութիւնից յետոյ ոստիկանութիւնը ձերբակալում է Տիգրան Ամիրանց կոչուող երիտասարդին։ Սպանութեան պատճառը, ինչպէս ասում են, վրէժխնդրութիւն է եղել, և անտարակոյս քննութիւնը կպարզէ գործը։

—Մարտի 10-ին անդայտ չարագործները Փոթեցի վաճառական Աւդերինայի վրայ յարձակելով երկաթուղու վագոնը մտնելիս, Սամարեցի կայարանի մօտակայքը, խլում են նրանից պայուսակը միջի 14,000 բուբլով և իրեն էլ գլորում ցած։

Զարագործները դեռ չեն գտնուած։

—Թիֆլիսի առաջին քաղաքամասում, ամսոյս 12-ին մի հայ կին իւր մարդու հետ ունեցած փոքր անհամաձայնութեան համար մահադեղ ընդունեց։ Կինը երեւի յոյս ունէր, որ իւր դրամատէրը ամուսնու հրաւիրած մի քանի բժիշկները կարող են ազատել նրան վտանգից, բայց զուր, մահադեղը չափից դուրս շատ էր ընդունել և արդէն օգնութեան յոյս չկար։ Երկու օր տանջուելուց յետոյ կինը մեռաւ և թաղուեց առաց եկեղեցական ծիսակատարութեան։

—Վերջին ժամանակներս Թիֆլիսում մի տեսակ հիւանդութիւն է լուս ընկել, որ սկսում է արագ կերպով տարածուել։ Այդ հիւանդութիւնն ինֆլուենցայի նման մի բան է։ Հիւանդացողների գլուխը սաստիկ ցաւում է, ախորժակը կապւում։ Ընդհանուր թուլութիւն, տաքութիւն (որ երբեմն շատ բարձր աստիճանի է հասնում) և սրտի խառնել—այդ հիւանդութեան գլխաւոր նշաններն են։

ԸՆԵՐՑԱՍԻՐԱՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԽԱՍԳԻՒՂԻ

Խասգիւղի մէջ հաստատեալ ընթերցասիրաց Ընկերութիւնը որ տասն և մէկ տարիներէ հետէ անդուլ անդադար կը գործէ իրեն նպատակ ընտրելով պաշտպանել ազգիս որբ և անտէր, աղքատ այլ ուշիմ զաւակունքն իւրեանց դպրոցական շրջանին մէջ, սկսեալ Խասգիւղէն, մատակարարելով նոցա դպրոցական ամէն պիտոյքն, զգեստ, և հիւանդութեան պահուն եւս բժիշկ, դեղորայք եւն. և թաղային վարժարանի ընթացքն աւարտող պաշտպանեալներն իրենց ընդունակութեան համեմատ կ'ուղարկէ Պետական բարձրագոյն և Ազգ. հեգրոնական վարժարանները, մատակարարելով երթեւեկութեան ծախքերնին իսկ։

Ընկերութիւնս իւր սոյն տասն և մէկ տարուան շրջանին մէջ նուիրած է ազգիս և տէրութեան օգտակար անդամներ, որպիսիք են երկու բժիշկ, որը այժմ ի գաւառս կը պաշտօնավարեն, մէկ շրջանաւարտ առեւտրական բարձրագոյն վարժարանէն, երեք պահպանող շրջանաւարտ Ազգ. հեգր. վարժարանէն, ի բաց առեալ աւելի քան երեսուն պաշտպանեալներ որը այսօր զանազան արհեստներով կ'զբաղին։ այժմ եւս ունի տասը պաշտպանեալներ Խասգիւղի Ներսիսեան վարժարանի մէջ, և մէկ հատ եւս բարձրագոյն կարգի ուսանող Կայս. Ռազ. բժշկական վարժարանին մէջ։

Ընկերութիւնս, իւր սոյն յաջողութիւնն իրաւամբ կը պարտի որքան ազգային երեւելի և բարեսէր անձանց աջակցութեան, նոյնքան և աւելի համայն Խասգիւղցոյ օգնութեան և լիաբուռն օժանդակութեան։

Այս առթիւ Տնօրէն Խորհուրդս պարտանձին կը համարի ի դիմաց Ընկերութեան հրապարակաւ յայտնել՝ իւր և իւր պաշտպանելոց չնորհակալեաց և երախտագիտանաց անկեղծ հաւատին առ Ազգն. Միքայէլ էֆ. Յակոբեան՝ որ բարեհաճած է՝ այս տարի ևս զգտական տօնի առթիւ, իւր հանրածանօթ մարդասիրութեամբն, պաշտպանելոց զգեստաշինութեան համար պէտք եղած կերպասը նուիրել Ընկերութեանս։

Նոյնպէս, աւելի նուիրական քան ստիպիչ պարտաւորութիւն մը կը փութացնէ Տնօրէն Խորհուրդս՝ հրապարակաւ յայտնել ի դիմաց Ընկերութեան՝ իւր և իւր պաշտպանելոց անկեղծ չնորհակալիքն առ համայն Խասգիւղցիս, որք իւրանց ինքնաբուղխ և առատաձեռն նուէրներովն Ընկերութեանս հաստատման թուականէն ի վեր՝ միշտ աջակից և ձեռնտու գտնուած, և միանդամայն բանիւ և արդեամբ բաշխերած են Ընկերութիւնս իր սոյն ձեռնարկին մէջ։

Որոյ վասն մատուցանելով կանխաւ մեր խորին երախտագիտական անկեղծ հաւատին,

Մնամք խորին յարգանօք
ի Դիմաց Տնօրէն Խորհրդոյ

Ապէնոզարիր	Վասն Ապէնոզլիի
Գ. Գ. ԱՂԱՄԵԱՆ	Տ. ՏՕՂՐԱՄԱՃԵԱՆ

ԱՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆ

ԱՆԴՂԱՑ Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱՅԻՆ ՎԱՆՔԸ

Շատ տարի առաջ ճգնաւորաց խումբ մը կը մտածէ Վանի Անգղ գիւղի մէջ վանք մը հիմնել։ այդ գիւղի մէկ կողմէն կատարօրէն կը գոռայ Անգղայ գետը։ Իսկոյն կուգան գործաւորներ, գործի կ'սկսին և մէկ քանի օրուան մէջ բաւական կը շինուի, կը բարձրանայ շէնքը։ Ճանկարծ առաւօտ մը կը տեսնուի որ շէնքը բոլորովին քանդուեր, հողին հաւասար եղեր է և քար վայտ ամէնն ալ գետ լեցուեր են։ Ինչո՞ւ համար։ Որովհետեւ չարքերը (սատանաներ) չէին հանդուրժեր որ Քրիստոսի տուներու թիւն աւելնայ։ Ինչ և է, նորէն կը սկսին շինութիւնը, բայց գիշեր մը չարքերու ահռելի վոհմակը նորէն քար ու քանդ կ'ընէ գայն։ Երիցս կը շինեն, բայց ի զուր, միշտ կը քանդուեր։ Ասոր վրայ ճգնաւորներ կը վճռեն որ չարքերու բնակարան է հոդ, ուր կարելի չէ վանք կառուցուիլ, և սրբատաշ տեսուր կը մեկնին դէպ ի Կեմ գիւղը։

Բայց հոգիս կէս ճանաչ հասան, Ս. Գէորգ (*) իւր լուսեղէն ձորձերովն ու հրբեղէն նժոյգովը օգի մէջէն սաստրով իրենց կը հասնի և կը հրամայէ ետ դառնալ եւ նորէն վերսկսիլ շինութեանց։ Դեռ ճանաչաց կէսին վրայ կայ ծառ մը որ կ'ըսուի թէ կար նաեւ այն ժամանակ երբ Ս. Գէորգ ձիդ իւր շուքին տակը հասաւ ճգնաւորաց եւ ետ դարձուց։ Այդ ծառը, մեր մինակ դաշտին մէջ մնկուած, ուխտատեղի պէս բան մըն է, շատ մարդեր կ'երթան աղօթք ու երկրպագութիւն կ'ընեն հոն. աւանդական սովորութիւն է որ հոն երթացողը լաթի կտոր մը պիտի կապէ ծառին վրայ, այնպէս որ հիմայ ոչ բուն կ'երեւի գրեթէ և ոչ ճիւղ, բոլորովին ծածկուած է լաթի հազար տեսակ կտորներով։ Այդ ծառը «Պնկակ ծառ» կ'անուանի։

Նորէն կը շինուի շէնքը և այս անգամ գլուխ կը հասնի, որովհետեւ չարքերը հասկացեր էին որ Ս. Գէորգը քովերն է և չէին համարձակեր դուրս ելլալ։ Իսկոյն մէկ օրուան մէջ կ'օծեն վանքը, հանդիսաւորապէս Ս. Պատարագ կը մատուցանեն, փառք կուտան Աստուծոյ և այլ եւս չարքերէ անվախ մէկ կողմը կը քաշուին։

Բայց Ս. Գէորգ իւր հաչիւները գիւրաւ մոռցող չէր։ Կը կաչկանդէ այդ ամէն չարքերը և Ս. Ստեփաննոսի խորանին ետեւը, մութ, ահռելի մութ նկուղի մը մէջ կը բանտարկէ։ Եւ իրաւցնէ սոսկալի բան մըն է այդ. մինչեւ հիմա այ եթէ այդ մութ տեղը մտնես, ականջիդ կուգան անընդհատ անհրեակայելի և քամեցուցիչ ոռնումներ որք կարծես գետնի սակը եղող անդնդախոր գերեզմաններէ կը բղխին։ Զարդանք մը կը բռնէ զքեզ և մտքերդ կ'սկսին քաշմիլ ի լուր այդ ազազակաց։ ո՞ր տեղէն կուգան ատոնք։ Աւանդութիւնը կըսէ որ Ս. Գէորգ այդ սատանաները այդ սոսկալի նկուղին մէջ բանտարկած է, որք կը ճչեն կոռնան անդադար։

Նկուղի հիման վրայ ի միջի այլոց կայ նաև օծեալ քար մը որոյ վրայ ճիշդ մարդու մատնց ձեւը փորուած է։ Այդ ձեռքի պատկերի տակն ալ, միշտ նոյն քարին վրայ, գծուած են սատանայից պատկերներ։ Աւանդութիւնը կըսէ որ Ս. Գէորգ այդ ոգիները բանտարկելէն յետոյ իւր սուրբ ձեռքի նշանը գլուխնուն վրայի այդ քարին դրած է և տակն ալ գծած նոյն պատկերները, սատանայից՝ իւր անքակտելի իշխանութեան տակ ըլլալն արտայայտող։ Եւ սատանայից ներկայութիւնը հոն՝ զատապարտած է Ս. Ստեփաննոսի խորանն յաւիտեանս պատարագ չը տեսնելու։ Դարերէ ի վեր կը շարունակուի նաեւ կին չը մտցուցնել այդ տեղ. մինչեւ սեմը կուգան և ետ կը դառնան. բայց վերջերս կիներու յամառութիւնը յաղթած է աւանդական սովորութեանց։

Վանքի պարտիզին մէջ քար մը կայ, կապոյտ խաչ, զոր նոյնպէս տնկած է Ս. Գէորգ. ամէն հիւանդներ, մանաւանդ ջիղմ ունեցողներ, այդ քարին կը դիմեն որ քովը ջրի պղտիկ առուակ մը ունի, կը լուացուին, կ'աղօթեն, գիշերը քարին բովը կը պառկին, քունի մէջ անուշ, պորժելի երազ մը կը տեսնեն և հետեւեալ օրը կ'երթան։ Բժշկութիւնն անտարակոյս է։

Ամենէն զարմանալի է այդ վանքի ձէթը որ ամեն տեսնողին հիացում կ'ազդէ։ Ս. Գէորգի ձեռքի նշանը կլոր քարի մէջէն յատուկ փորուած խոռոչի մը մէջ դարերէ ի վեր կը հոսի ձէթը՝ կաթիլ առ կաթիլ։ Այս ձէթը կը գործածուի վանքի կանթեղի համար միայն. երբեմն ալ վանքի սեփականութիւնն եղող գոմէշներ կ'օծուին։ Աւանդութիւնը կը պատմէ թէ այդ ձէթը առաջ այնքան առատօրէն կը բղխէր որ օրական ամբողջ խոշոր կարաս մը կը լեցնէր, բայց ժողովուրդը զոհաբարութիւն ըրաւ, վանքի այդ բուն սեփականութիւնն սկսեց խլել, այլ եւս ա՛չ որ ձէթի ծախք կ'ընէր. ագկից կը վառէին նաեւ իրենց տուներու ճրագները, շատ անգամ ալ գոդնալով հոս ու հոն կը ծախէին։ Ասոր վրայ Ս. Գէորգ բարկացաւ և ձէթի քանակութիւնն դզալի տարբերութեամբ կամաց կամաց նուազեցուց մինչեւ որ այս ստանձանին բերաւ։ Հիւանդներու վրայ հրաշալի ազդեցութիւն ունի. անթիւներ կուգան հաւատքով լեցուն, բամբակով այդ ձէթէն լաւ մը կը քսուին, խունկ ու մոմ կը վառեն, կ'աղօթեն և կ'երթան ու կը բժշկուին։ Երանի՜ անոր որ հաւատք ունի։

Հետեւեալ դէպքին ճշդութիւնը, որոյ ականատեսը գրեթէ 60 տարի առաջ դեռ կ'ապրէր, կը հաստատեն միաբերան ամբողջ Անգղ գիւղացիք։

Մխիկ անունով մէկը որ 60-80 տարի առաջ վանքին ծառայութիւն կ'ընէր, իրիկուն մը ձէթով կը մաքրէ վանքի գոմէշները։ Նոյն իրիկուն ուշեւոր մը եկած էր ոլոյ մէկ գիշերուան համար օթեւան տուած էին։ Օտարականը իւր հետ գոմէշ մը ունէր զոր Մխիկ միւս գոմէշներու պէս չը լուաց ձէթով, անշուշտ սա մոռածմամբ թէ այդ գոմէշը վանքի տաւարներէն չէ։ Գիշերը Մըխիկ կէս քուն կէս արթուն կը նըշմարէ որ անձայն, անշշուկ մէկը ներս կը սողսկի պատի դուռնէն. վախէն լեզուն կը կապուի գրեթէ, ներս մտնողը ամբողջովին լուսոյ մէջ ծածկուած էր և ձեռքն ալ երկայն, դարար ճպոտ մը ուներ. կը մօտենայ, գոմէշները մէկիկ մէկիկ կը քսունէ եւ կը հանի օտարականա գոմէշին, կը տանէ որ այդ խեղճը ձէթով լուացուած չէ, «հրմ, մարդ ըսածդ ոլքան ապերախտ է, ի՞նչ պիտի ըլլար որ կաթիլ մըն ալ այս խեղճին դարնէին, միթէ Աստուածածնայ ձէթը կը հատնէ՞ր» կը մըրմնջայ ինքնիրեն. ձեռքերը գոմէշի քամակին կը քսէ. իսկոյն դնակի վրայէն ձէթ վազել և մարդը մէկէն ի մէկ կ'անյայտանայ։ Մխիկ կը հասկնայ որ Ս. Գէորգն էր այն և կը սկսի աղաղակել. վանքի մէջ աշխատողները կը վազեն կուգան, Մխիկ մեծ գժուարութեամբ կը պատմէ տեսիլքը. հիւրին գոմէշը կը քննեն և ձէթով ողողել կը գտնեն, մինչդեռ անոր վրայ կաթիլ մը ձէթ լեցնող եղած չէր։

Եւ շատ մը ասոնց պէս աւանդական պատմութիւններ զոր գիւղացիք մեծէն պըզտիկ կը խօսին և որք վանքը գտնուող հին ձեռագիր աւետարանի մը կողերու պարապ տեղերուն վրայ ամէն մէկը իւր ժամանակին գրուած մինչեւ հիմայ կը մնան գրաւոր դէպքով։

Ապաքէն հնախօս մը չա՛տ ճարակ կը բնայ գտնել գաւառներու խորերը։

Հ. Թ. ՆԱՐԼԵԱՆ

ԱՌՈՂՋԱԲԱՆԱԿԱՆ

ԿԱՆԹՆՏՈՒԹԻՒՆ

Ա.

Նորածին մանկանց կպմուածքի առանձին յատկութիւնները ցոյց տալէ վերջ, յառաջ կը բերեմ նաեւ երախայից սնուցիչի վերաբերեալ առողջապահկի պայմաններն։

Երախան՝ ծնած վայրկենէն իր մօրը հետ ունեցած բնական կապակցութիւններն և յարաբերութիւնները կը կորսնցնէ և մայրական արիւնով սնանելէ վերջ բաւական ատեն ալ կանթնտուութեամբ պիտի շարունակէ մօրը հետ ունեցած յարաբերութիւններն, հետեւաբար մօրը կաթը, եթէ նա բոլորովին առողջ է, երախային համար ամենաարաւաղոյն սնունդն է. ուրեմն մայր մը պէտք է իր զաւակն անձամբ սնուցանէ անոր քաջառողջութեանը համար, սակայն շատ անգամ կազմական պատճառներ պատճառ կ'ըլլան մօր մը դանց առնել իր այս բնական պարտականութիւնը, այն է ստանց դանազան հիւանդութիւններ, կազմական և ժառանգական ախտեր որոց գլխաւորներն են հիւծական ախտը, գաղղական ախտը, խոյլ (Scrofule) և ուրիշ այս կարգի հիւանդութիւններ, ահա այս պարագային մէջ մայրերն պիտի դադրին իրենց պաշտօնէն և այն ատեն սոնտուի մը ընտրութիւնը ամենակարեւոր է։

Կանթնտուութիւնը գլխաւորաբար երեք կարգի կը բաժնուի, 1. մայրական կանթնտուութիւն, որու կ'ըսուի նաև բնական դիեցում որ կը կատարուի ուղղակի մօրը միջոցաւ։ 2. սոնտուի միջոցաւ եղած կանթնտուութիւնը — երբեմն կը պատահի որ մայրը թէեւ առողջ բայց չէ կարող իր զաւակը անձամբ սնուցանել իր կաթին նուազութեանը կամ չգոյութեանը և կամ թէ նոյն իսկ անձնական տկարութեանը պատճառաւ, հետեւաբար կ'ստիպուի կանթնտուի մը վարձել։ Մայրական կանթնտուութիւնը իրաւամբ մեծ պատուոյրութիւն մը ճանչցուած է, սակայն այսօր չատեր իրենց այս սրբազան պարտքը չեն կատարեր պատճառ բանելով մարմնական տկարութիւնը որու դէմ բացարձակ կը բողոքէ առողջաբանութիւնը, սորվեցնելով մայրերուն թէ ի՛նչ մեծ վնասներու ենթակայ կ'ընեն իրենց զաւակներն յանձնելով զանոնք օտար ստինքներու և երբեմն ալ արուեստական ամենէն վնասակար միջոցներու։ Շատ անգամ կը տեսնեմ որ հարուստ դասակարգի ընտանիքներ որպէս զի չը նեղուին, չը յոգնին՝ իրենց զաւակներն վարձքով օտարի մը կը յանձնեն, սակայն կը տիպին և չեն գիտեր թէ մեծամեծ փոտոգներու կ'ենթարկեն զանոնք, այս տեսակ կանթնտուութիւնը տղուն և կանթնտուին մէջ անբաժան և տեւական սիրոյ մը ծնունդ կուտայ որով այլ եւս իրարմէ բաժնուիլ անկարելի կ'ըլլայ և այն ատեն տղան զաւակութիւն և կանթնտուն ալ մայրութիւն ըրած կ'ըլլայ, մինչդեռ բուն մայրն կէս մայր եղած կ'ըլլայ. ո՞րչափ դժուար բան է զաւակ ծնիլ և անմիջապէս իրմէ բաժնել և մանաւանդ իր մայրական խնամքներէն զրկել։

Արդ աւելորդ չեմ համարեր յիշել հոս կանթնտու մը ընտրելու առողջապահկի գործնական պայմաններն. — ինչպէս, կանթնտու մը ընտրելու ժամանակ միշտ պէտք է վարպետ և փորձառու բժշկի մը դիմել որ ամենայն ուշադրութեամբ քննէ անոր ընդհանուր առողջութիւնը, վասն զի այնպիսի հիւանդութիւններ կուենենայ որ արտաքին նշաններով չեն յայտնուիր զոնա կրնայ իր սնուցած մանկան փոխանցել։ Սոնտու մը պէտք է ըլլայ ուժեղ, կայտառ և լաւ առողջութեան տէր. այլև այլ ժառանգական եւ փոխանցիկ հիւանդութիւններէ ազատ, աւելի արհեստական ըլլալու է քան թէ աւշային կամ մաղձային. նաեւ պէտք չէ որ քսան տարեկանէն վար և 30 տարեկանէն վեր ըլլայ, ինչպէս նաեւ զաւակաց տեր ըլլալու է որպէսզի մայրական պաշտօնը լաւ գիտցած ըլլայ։ Բայց պէտք չէ միայն այս յատկութիւններով բաւականանալ, հարկ է նաեւ աչք դարձնել մարմնոյն գլխաւոր գործողութեանց և խնամել թէ արդեօք կաթը կաթ առատ և մաքո՞ւր է, այսինքն կաթին քանակութիւնը և որակութիւնը լաւ մը հասկընալու է, և այս ալ կը կատարուի շատ ժամանակ իր հարազատ որդւոյն առողջութենէն, որովհետեւ կանթնտուին լաւ յատկութեան տէր և նոյն իսկ կաթին ալ լաւ որակութիւն ունենալուն ամենալաւ ապացոյցն իր որդւոյն քաջառողջ վիճակի մէջ լինելն է։

3.— Արհեստական կանթնտուութիւն, — երբ մանուկը այլ եւս չէ կարող ընդունիլ մօրը կաթը և ոչ ալ սոնտուին և կամ թէ շատ քիչ կ'ընդունի, այն ատեն պէտք է դիմել արհեստական կանթնտուութեան որ կը կատարուի մանաւոր գործիքներու և նոյն իսկ մի քանի ընտանի կենդանեաց միջոցաւ. այս կերպ կանթնտուութիւնը առողջապահիկ տեսակէտով օրինական չէ հանէ երբեք անոր անհրաժեշտ պէտքը չը զգացուիր, վասն զի շատ տղաքներ վնասուած և տակաւին պատանեկութեան չը մտած տարապարտ զոհ գացած են, ինչպէս որ մեր ծնողաց շատերն առանց երբէք արհեստական կանթնտուութեան անհրաժեշտ պէտքն զգալու և չուզելով միանգամայն իրենց անձերնին յոգնեցնել, իսկ մը արհեստական միջոցներու կը դիմեն իրենց փոքրիկներն սնուցանելու համար որով շատ ու շատ կը վնասին մանուկներն։

ՏՈՔԹ. ՍԱՆՏԱԼՃԵԱՆ
(Շարունակելի)

Պատի անտի

ՇՊԱՐԻ ՀՆՈՒԹԻՒՆԸ

Մենք կը կարծենք թէ կիները գոնէ միջին դարէն հաքը իրենց երեսները չպարելու պէրական սովորութիւնն ունեցած են։ Տոքթոր Պայէր, բիսիգիտութեան ուսուցիչ և նախկին պետ Մրենիի համալսարանին, երեւան հանած է քառասուն դար առաջուան կնոջ արդուզարդին գաղտնիքը։ Յաղողած է տարբալուծել չպարեր զոր գտեր է մոմեայներ պարունակող գերեզմաններու մէջէն։ Զեռք բերուած արդիւնք հետաքրքրաշարժ են։ Եգիպտացի գեղուհիները կը գործածէին յոյժ ճարտարօրէն բաղադրուած կապարի պատրաստութիւններ։ Բան որում Եգիպտոսի մէջ չի գըտնուիր կապարի հանածոյ, հարկ եղած է Հնդկաստանէն բերել տալ մեծ ծախսով։ Աէրոլիթ Ռո-Նո

ՄԵԾ ԿԻՐԹԱՐԱՆ

Թիթեղեայ ամէն տեսակ տուփեր և այլ կահք, կը շինուին խիստ վայելուչ և դիւրակոխ։

Մեծաքանակ յանձնարարութիւնք փութով կը կատարուին։

ՊահՀէ-Գարու, Բասիմ Բաչա խանի դէմն։ 512 7—20

ՀԱՅՈՒՍՏԻ ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ

ՊԱՌՆԻԿ ԵԱՅՏՐՅԵԱՆ ԵՒ ԴՐԻՈՐ ԷՐՄԷՆԵԱՆ

Պոլիս Մեծ Շուկայ Պորսամ խան Բիւ 30
և կամ Եկալիբզադար Ճապոնեան Բիւ
13, 15, 17, 19, 21, 23

Վերոյգրեալ մթերանոցներուն մէջ պատրաստ և յանձնարարուած ու եղանակին համաձայն ամէն տեսակ հագուստներ և կիրպասներ կը գտնուին, որք Եւրոպայի բերուած պատրաստ հագուստներէն և կիրպասներէն քան և հինգ առ հարիւր հաւատմամբ պակաս գնով կը վաճառուին։ Այդ վաճառատան տեսաց նպատակն է մրցիլ ի Պոլիս և ի Դալաթիա վաճառուած հագուստներու ու կիրպասներու հետ թէ՛ ժամանութեամբ և թէ տեսակի ազնուութեամբ։ Կը խնդրուի արգոյ հասարակութենէն, որ նոյն մթերանոցները դիմելով անձամբ տեսնէ ու հասկնայ վաճառուած նիւթերու ժամն գինն ու լաւ տեսակը։ 504 11—12

ԼԱՆՓԱՇԱՅԻ

ԱՌԱՔՈՒԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Ի ՄԱՆՉԵՍՏԷՐ

Հիմնուած 1852 թ.

Դրամագլուխ Անգլ. Ոս.	3,000,000
91 դեկ. 31ին աւանդ տրուած դժ.	1,771,006
1891 դեկ. 31ին պահեստ	1,635,903
Հասոյթ 1891 ին	1,851,329

Այս ընկերութիւնը ընդդէմ հրդեհի կապահովէ ամէն տեսակ շէնք, կահ, ապրանք, ի Պոլիս և ի դրսեւորոյ։ Վնասի ատեն արագ և իրաւամբ կը վճարուի։

Տեղեկութեանց համար դիմել առ գործակատարն ընկերութեան, ի 2 գրեթէ փայտ Խան, Դալաթիա

ՐԻՉԱՐԴ Մ. ՊՈՆՏ
Ներ կ ա յ ա ց ո ղ
257 ՊՈՆՏ, ՍԷԼԼԷՐ ԵՒ ԸՆԿ.

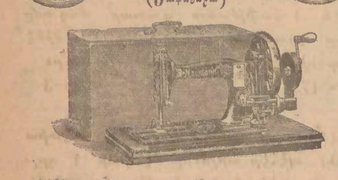

ՍԻՑՏԷԼ ՆԱՈՒՄԱՆ ՏՐԻԶՅԱՆ
(Մ ա ք ա ն կ)

1400 գործարարք տարին 80000 մեքենայ կը շինեն։ Ընտանեաց համար մեքենի մեքենաներու դիւրամարելու և կոշկակարներու համար տարով չարժող մեքենայիներ։ Կարի մեքենաներու ամենէն լաւ տեսակը

ՄԱՆՈՒՔ —Սաթաշոնիկի և Դաւամանի բուն իսկ մեքենայանոցներուն վրայ մեր գիտնականներու մեծագոյն նկարառուած են։

Թարգմանի ի դէնաւոր գործակատար Մ. Ա. ՄԵԼՔԻԱՆ Ֆ։ Պոլիս, Պարտէ Գարու, Մէլյանոնքը դրան թիւ 54 և 56 489 9—26

ԱՆՈՒՇ ՋԵՐՄԻ ԵՒ ՏԵՂԻՑ

Ցաւթաք Ամերի Էրզրումի հիւանդութեան մը ամէն օր անհարան բարգաւորութիւն մի է զուտ գաւանցիներ, է դանդաղամ և ապրում կարդարիշ ամէն անեսակ ֆիզիքական խանգարմանց, որ յառաջ կուգան ճարմնական վայրերու կերեսու կլնոպիվ։ Ամ ամպամանաս օգերէն, որուն օգտակարութիւնն և ապաքինիչ ուժդ յատկութիւնն երաշխաւորալ է նորս անհամար ապրեանոց ուժդ դիմադրէ։ Այս ֆիզիքական խանգարումներն յառաջ կուգան օրին մէջ լոյսդդ թուանաւոր անեղծանելի նիւթոց մինդդաս, որք թոքերն անդնելով ամենայն ապրան մէջ, կը խանգարեն, որոնք յառաջ կը բերին ասեսակ ասեսակ ջնջոնք և գրեր, և արեան թանաւորումն։ որոյ ասանանելանարան է։ ջերմն և ուրուսա։ Թոքերն ջերմաբարբերական ջերմն, ընդհանուր ջերմն մեղմելոյն անդդ և հրատարակ անդդ։

Ջանաւորական օգերէ պատրաստեալ հիւանդութիւնք կը պատահին այն տեղերը ուր մթնոլորտն ապականեալ է թանաւորեալ է ճահիճներէ կամ ճարճատաւորաբար վայրերէ մանաւանդ նիւթեր ով, կամ՝ բաց ողբանդներէն և ասանանելու ծանանիներէն եկած թանաւոր կայքերով, զոր մարդիկ կ՝ ծանն ընդառաջեն։

Ամէրի ջերմն ու տենդից գերդ կը ջնջէ այդ անանաւոր նիւթոց կա՝ զերու ապրեցանելենն գ։ գ։ բ։ կը գտնէ զայն մարմնոյն մէջեն, որպ զոր և անանիներն սառագոպես անմանդ և անթիաս է և օգտակ ասդդ, միայն թէ տրաւան հրամանդի համաձայն գործածուի։ Կը ծանուի Մինասեան և Դրաց Ամերիկեան վաճառատան մէջ ի Գալաթիա։
Կ. Պոլսոյ։ 350

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ Ս. ՇԹԱՑՆ

ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ՀԱՆԴԵՐՁՆԵՐՈՒ

Մաքրոց, Տղայոց, Կանանց, Օգիրոցաց և խուրջի ապլիանց համար

Քարաքէօյի հրապարակը, Թիւ 20, մեծ վաճառատուն Պորսամի և եէնի ճամի փողոց, Թիւ 8, Թիւնէլլին մօտ։ Աշնան եւ ձմրան եղանակներուն համար մեծաքանակ հանդերձներ բերուած են ՄԱՐԴՈՑ, ՄԱՆՉԵՐՈՒ ԵՒ ՏՂԱՅՈՑ ՀԱՄԱՐ

Վերջին նորերկրեալ ձեւերուն պէտքան ճաշ և բազմազան մեկ ընտրութեամբ որ սքանչացում պիտի առնէ որչափ ընտր ճաշակի, տեսակի և գիմացկունութեան դղրնչափ ալ հանդերձներ։ գնոց գերագոյն ժամանութեանն կողմէ։

Կանանց, օրիորդաց և փոքր աղջկանց զգեստներու ՊԱՆԵԼԱՒՈՐ ՃԻՒՂԵՐ որք կը պարունակեն մեծաքանակ մանթներ, բանկիներ, բերբիններ (ժաքոնեզ մեռաքսեալ սատաքի, սուգի զգեստներ, ուղեւորութեան մանթներ, անջրանցիկներ, երկար և կարճ վիգիթներ, թաշապատ և մուշտակաւոր ժաքեթներ մուշտակաւոր ռոթոնատներ, ինչպէս նաեւ մեծ մթերք օրիորդներու, փոքր աղջիկներու և մանուկներու համար, ամենարժեր ճաշակով և վայելչութեամբ։

Դիմերը ղրմանալի կերպով հասարակ են 354

ՃՇՄԱՐԻՏ

ELIXIR TONIQUE ANTIGLAIREUX

ԵՒ ՀԱՄԱՐԵԱ ԳՈՒՆԱՑԻՆ, ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ ԸՍՏ ԴԵՊՔԱՅԵՒԻՆ Մ. GUILLIÉ
Ի ՁԵՌՆ ՏՊԱՐՈՒ PAUL GAGE FILS, ԱՌՍՔՍԱՍԱՐԳ ԴԵՂԱԳՈՐԾՈՒ

Միսի տեղ այս դեղին, 9, rue de Grenelle — St — Germain, à Paris

Բարձրագոյն գովասանքներ ստացած է։ Ինչպէս կը տեսնի իրենց յատուկ նշանագրերուն մէջ։ Ամենէ ուժգնագոյնն է։ Ամենէ ազդեցիկն է։ Ամենէ կենդանի և բարեկամ։ Ամենէ բնական։

Ի Յունաստան, այդ նիւանդութեանցն է գլխաւորապես փոյթագի, լիարդի եւ ապրաց բորբոքման։ Ստամոքսի ապրութիւն, Ճանճատենդի և ծանանանդի, տենդանութիւն, գլուխ, և մեսաթանային նուանանդանի, կրկր և թիմքանդնայ։

Այս Ճանճ գոյութիւնն, որոշեալ մեռաքսեալ Ճանճի Գերազանցիկ կզմարակի՝ մինչեւ ապրեանդ ուրանդ, յանանդ բան մի տեղ չեն դրուիր ու այս ոգիսի անգարժութիւն գրանդ ի գանանդ կենդանդ։

Հիւանդ [illegible] գնելուն պէտ իրդ անար ապարանի ասանանդ իրենանանդ։ մեղմ ու [illegible] զարանդանդ յանանդանանդներդ, բարականդանդ կրկանանդներդ դուսա դիմելու ու ան գեներ վերանանդանդ։ ասանդ հէդ. մարդանդանդ ասանդներդ կը զարանանդ, ասանդ [illegible] յանանդ բանանդ ասանդ գանանդներդ կը բանանդ, ասանդ [illegible] ասանդ ինանդ։ Ասանդ [illegible] ասանդ [illegible] ասանդ [illegible]